

Door Henk Jongsma

Wat vind je zelf?

Inleiding

Erger jij je er soms ook aan als volwassenen gaan vertellen wat het beste voor jou is? Ja, goede raad geven, dat is natuurlijk prima. Maar voor jou beslissen? Liever niet toch? Nou ja, soms moet dat natuurlijk wel, maar dan wel graag in overleg, nietwaar?

Soms, zeker als het gaat om school of vrije tijd, wordt jouw mening niet eens gevraagd! Gaan volwassenen in discussie over wat het beste voor jou is, zonder jou erin te betrekken!

Begin april 2017 werd in het dagblad *Trouw* de vraag gesteld: Is het beter als scholieren hun bijbaan opgeven? Ja, zei een leraar. Nee, zei een moeder. En wat de scholieren zelf vonden? Daar werd niet naar gevraagd.

In deze lesbrief gaan we daar iets aan doen. Je leest de antwoorden van de leraar en van de moeder, vergelijkt die, beoordeelt hun argumenten en je geeft zelf antwoord op de vraag die in de krant werd gesteld.

Opzet van deze lesbrief

- Je leest het antwoord van de leraar en maakt daarbij opdracht 1 t/m 7.
- Je leest het antwoord van de moeder en maakt opdracht 8 t/m 11.
- Je vergelijkt de beide teksten in opdracht 12.
- Je voert een discussie in opdracht 13.

Niveau

Deze lesbrief is geschikt voor de bovenbouw havo en vwo.

De teksten

De vraag was: Is het beter als scholieren hun bijbaan opgeven?

Tekst 1 is geschreven door Gert van Vliet, docent economie en M&O.

Tekst 2 is geschreven door Phaedra Werkhoven, oud-hoofdredacteur van *Fabulous mama&family*.

Tekst 1

Betaal scholieren voor werken aan mooie cijfers

1 Onlangs publiceerde het Centraal Bureau voor de Statistiek cijfers over bijbanen van scholieren. Ruim 40% van de leerlingen heeft een (kleine) bijbaan. Met name havo-leerlingen.

2 Wat zou het goed zijn wanneer leerlingen niet meer werken voor een baas en zich uitsluitend hoeven te richten op het werken voor een mooi cijfer op school. De verleiding van het geld verdienen is moeilijk te weerstaan. Daarom is het beter wanneer we onze leerlingen beschermen en bijbanen voor scholieren verbieden. In plaats daarvan zouden we leerlingen vanaf 16 jaar een inkomen kunnen geven, gebaseerd op hun schoolprestaties. Centen voor cijfers dus.

3 Ik heb stellig de indruk dat bijbanen van leerlingen ten koste gaan van hun schoolresultaten. Studeren is in principe een fulltimebaan. Daar hoort ontspanning bij en geen werk.

4 Met name in een examenjaar is de stress onder leerlingen hoog. Menig leerling ervaart de druk vanuit zijn werkgever om zich aan gemaakte afspraken te houden. Zoals elke flexibele arbeidskracht moeten zij hun roosterwensen tijdig doorgeven. Daarvan afwijken wordt moeilijk gemaakt. Begrijpelijk vanuit een werkgever gezien, maar het geeft leerlingen weinig ruimte om bijvoorbeeld extra lessen te volgen. Vaak hoor ik: 'Ik kan dan niet, want ik moet werken.'

5 Daarnaast speelt iets anders. Ik zie dat leerlingen wel de motivatie op kunnen brengen om ongeschoold werk te doen, maar niet de motivatie om zichzelf te scholen. School is saai, en kennelijk eentoniger dan vakken vullen of kassawerk. Op tijd komen voor een baantje of je houden aan een kledingvoorschrift is op het werk geen probleem, voor school blijkt het een stuk moeilijker.

6 Volgens mij ligt dat aan de beloning. Voor een baantje krijg je geld, voor school een cijfer. Dat geld is handig voor nu, een cijfer handig voor later. Leerlingen maken liever de keuze voor nu en dat is te begrijpen hoewel we op school graag een andere voorkeur zien.

7 Jongeren vanaf 16 jaar mogen met geld omgaan, zijn breed inzetbaar, goedkoop en daarom gewild bij ondernemers. Wanneer we hun een inkomen zouden geven, gebaseerd op schoolprestaties, vangen we drie vliegen in één klap: leerlingen houden meer tijd over voor school en zijn meer gemotiveerd. In de gezondheidszorg is bijvoorbeeld al succesvol geëxperimenteerd met financiële prikkels om de medicatietrouw van patiënten te vergroten.

8 Daarnaast verdienen scholieren een inkomen en de vrijgekomen baantjes kunnen worden ingevuld door werklozen. Dit plan is te financieren door het afschaffen van de kinderbijslag voor kinderen vanaf 16 jaar en de uitgespaarde werkloosheids- en bijstandsuitkeringen.

9 In de Verenigde Staten wordt op scholen betaald voor schoolprestaties. Het wordt tijd om dit in Nederland ook te gaan uitproberen.

Naar: Gert van Vliet, in: *Trouw*, 8 april 2017.

Opdracht 1

Van Vliet doet in zijn tekst een aantal uitspraken over scholieren.

Vul er zes in, en geef aan of jij dat bij jezelf en/of bij anderen herkent.

	Uitspraken van Van Vliet	Geldt voor mij	Zie ik bij anderen
1		niet / soms / veel	niet / soms / veel
2		niet / soms / veel	niet / soms / veel
3		niet / soms / veel	niet / soms / veel
4		niet / soms / veel	niet / soms / veel
5		niet / soms / veel	niet / soms / veel
6		niet / soms / veel	niet / soms / veel

Opdracht 2

Van Vliet noteert ook een aantal meningen over school.

Vul er vier in, en geef aan of jij die mening deelt en of je die mening bij anderen ziet.

	Meningen van Van Vliet	Vind ik ook	Hoor ik om me heen
1		ja / nee / soms	vaak / soms / bijna niet
2		ja / nee / soms	vaak / soms / bijna niet
3		ja / nee / soms	vaak / soms / bijna niet
4		ja / nee / soms	vaak / soms / bijna niet

Opdracht 3

Van Vliet doet ook een aantal uitspraken over werkgevers en hun houding ten opzichte van scholieren. Noteer er twee en geef aan of jij die mening deelt en of je die mening bij anderen ziet.

	Uitspraken van Van Vliet	Ervaar ik zelf	Zie ik om me heen
1		vaak / soms / niet	vaak / soms / niet
2		vaak / soms / niet	vaak / soms / niet

Opdracht 4

Vorm een groepje van vier klasgenoten. Bespreek en vergelijk jullie uitwerkingen van de opdrachten 1 t/m 3. Vul je schema's na die bespreking eventueel aan of corrigeer ze.

Opdracht 5

Van Vliet wil bijbanen voor scholieren verbieden (alinea 2).

- 1 Wat is zijn belangrijkste bezwaar?
- 2 Hij gebruikt daarbij twee argumenten. Vul ze in en geef telkens aan om wat voor soort argument het gaat. Kies uit:
 - feitelijk argument
 - ervaringsargument
 - gezagsargument
 - moreel argument
 - emotioneel argument

	Argument	Soort argument
1		
2		

Opdracht 6

Van Vliet wil leerlingen beschermen, schrijft hij (alinea 2).

- 1 Als er beschermd moet worden, dreigt er gevaar. Welk gevaar ziet Van Vliet? Geef een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving.
- 2 Wie veroorzaken dat gevaar? Noteer twee veroorzakers.
- 3 Je kunt het ook anders zien: er is een situatie waar twee groepen van profiteren. Welke twee zijn dat?
- 4 Als er groepen profiteren, zouden er ook een of meer benadeelde partijen kunnen zijn. Welke zijn dat in de ogen van Van Vliet?
- 5 Jij bent scholier. Vind je dat Van Vliet gelijk heeft en dat je beschermd moet worden op de manier die hij voorstelt? Geef je antwoord in de vorm van een standpunt met minimaal drie verschillende soorten argumenten.

Opdracht 7

Van Vliet stelt ook een oplossing voor.

- 1 Welk probleem ziet hij als scholieren geen bijbaantjes meer mogen hebben?
- 2 Welke oplossing stelt hij voor?
- 3 Maar door die oplossing zouden twee nieuwe problemen kunnen ontstaan. Welke twee?
- 4 Voor die twee eventuele problemen uit vraag 3 heeft Van Vliet ook een oplossing. Welke? Vul ze in het schema in.
- 5 Wat vind jij van de twee oplossingen uit vraag 4 die Van Vliet voorstelt? Probeer bij elke oplossing twee bezwaren te bedenken. Vul het schema verder in.

	Oplossing	Mijn bezwaar
1		1
		2
2		1
		2

Tekst 2**Bijbaantjes zijn ervaringen voor het leven**

1 Ik moet een jaar of 16 zijn geweest. Of ik de wijk van een klasgenootje wilde overnemen. Dat deed ik. Op de zaterdag bij weer en wind de krant van wakker Nederland bezorgen.

2 Zelf was ik allerminst wakker, maar ik stiefelde, mopperend op mijn fiets, die steeds omdonderde van de zware tassen, alle adressen van de abonnees langs. De honden die bijna mijn vingers eraf haptten als ik de krant door de brievenbus wilde drukken, de boze bejaarden als de krant een minuut te laat was, ik trotseerde ze allemaal.

3 Daarna werkte ik in de horeca in diverse smerige keukens, of met borden balancerend op mijn armen. 'Oeps, sorry meneer.' Een biertje gemorst. Ik had een baantje in een ijssalon met een afschuwelijke bazin die het op mij gemunt had. In een archief sorteerde ik krantenberichten. En dan nog was er die hele vreselijke zomervakanties lang het werk in de sokkenfabriek van mijn vader. Het waren ervaringen voor het leven.

4 Vandaar dat ik mijn kinderen heb aangespoord om te gaan werken.

We begonnen daar eigenlijk al mee door ze van jongs af aan in huis klusjes te laten opknappen voor poen. Dus het gras maaien voor € 2,50, de heg knippen voor een tientje. En denk je nu: Tien euro, wat belachelijk veel? Het was wel even 100 meter beukenhaag.

5 Nu vonden deze klussen in en rond huis niet heel gretig aftrek, maar toen de oudste 16 jaar was, ging hij buitenshuis werken. Het begon met vakken vullen bij de supermarkt.

6 Wat hij daar leerde was: op tijd zijn, omgaan met vervelende bazen, lol maken met medescholieren, spullen netjes wegzetten, en vooral: je tijd nuttig besteden. Want drie uur werken in de supermarkt leverde nog altijd meer op dan drie uur gamen op zolder.

7 Daarna werd hij gevraagd voor een baantje in een kledingzaak. Naast sociaal wenselijke praatjes maken, kan hij inmiddels mooier en netter kleding opvouwen dan ik ooit zal kunnen.

8 De andere zoon werd 16, maar was heel wat moeilijker richting de arbeidsmarkt te bewegen. Die wilde niet werken voor een 'armzalige € 3,85' per uur.

9 Eindeloos heb ik op hem ingepraat. Totdat de gebiedende wijs eraan te pas moest komen. Zoek een baantje! Ik wil dat je een baantje zoekt! NU!

10 Waarom ik dat zo belangrijk vind? Werken tijdens je schooltijd hoort bij de opvoeding. Hoe jonger je erachter komt dat loon naar werken loont, hoe beter. Het is goed voor je ontwikkeling. Je krijgt te maken met de wetten van andere mensen, van andere contacten dan je familie en vrienden, namelijk: collega's.

11 Je leert je school beter te plannen. Bij nacht een man, bij dag een man. Geen watje zijn. Verantwoordelijkheid dragen. Sparen voor later. Zelfstandig worden. Geen gemiep. Dat is mijn credo, als mens, als ouder.

12 Van een beetje aanpoten is geen mens minder geworden. Ook kinderen niet.

Naar: Phaedra Werkhoven, in: *Trouw*, 8 april 2017.

Opdracht 8

- 1 De schrijfster vindt bijbaantjes ervaringen voor het leven. Wat heeft ze zelf van haar bijbaantjes geleerd?
- 2 De oudste zoon heeft volgens haar ook heel wat geleerd. Wat?
- 3 De tweede zoon móést een baantje nemen. Wat heeft hij geleerd?
- 4 Welke van al deze 'ervaringen voor het leven' vind je zelf belangrijk?
- 5 Welke van al deze ervaringen heb je zelf al opgedaan?

Opdracht 9

Werken in je schooltijd is een deel van de opvoeding, stelt Phaedra Werkhoven (alinea 10). Ze noemt daarna een aantal aspecten van die opvoeding. Vul er acht in, en geef aan of je dat zelf ook van belang vindt en waarom.

	Aspect van de opvoeding	Vind ik	Motivering
1		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	
2		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	
3		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	
4		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	
5		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	
6		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	
7		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	
8		heel belangrijk / belangrijk / niet belangrijk	

Opdracht 10

Kijk nog eens naar die aspecten van de opvoeding die Phaedra Werkhoven zo belangrijk vindt. Welke 'ervaringen voor het leven' van haar en haar zonen passen bij welk aspect van de opvoeding?

Misschien kun je ook een eigen ervaring toevoegen?

	Aspect van de opvoeding	Ervaring voor het leven	Mijn ervaring
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

Opdracht 11

Vorm een groepje van vier klasgenoten. Vergelijk en bespreek jullie uitwerkingen van opdracht 9 en 10. Corrigeer en vul jouw uitwerkingen aan als dat nodig blijkt.

Opdracht 12

Beide schrijvers, Van Vliet en Werkhoven, zeggen dat wat zij voorstellen het beste is voor scholieren.

- 1 Stel dat Van Vliet een reactie zou schrijven op de mening van Werkhoven. Met welke van haar meningen over scholieren zou hij het eens kunnen zijn?
- 2 Stel dat Werkhoven een reactie zou schrijven op de voorstellen van Van Vliet. Met welke van zijn beweringen en voorstellen zou zij het eens kunnen zijn?
- 3 Er is in elk geval een overeenkomst: beiden richten zich op de toekomst van scholieren. Maar wat is in hun visie op hoe die toekomst bereikt moet worden het grootste verschil?

Discussie

Opdracht 13

Voer een discussie over de beide voorstellen. Doe het zo.

Organisatie

Vorm twee groepen van drie personen:

- Groep A verdedigt het standpunt en de voorstellen van Gert van Vliet (tekst 1).
- Groep B verdedigt het standpunt en de voorstellen van Phaedra Werkhoven (tekst 2).

Kies een onafhankelijke voorzitter die de spelregels bewaakt en de tijd in de gaten houdt. De rest van de klas is waarnemer en jury.

Vorbereiding

- Beide groepen kiezen drie hoofdargumenten om hun standpunt te verdedigen.
- Bij elk hoofdargument kiest elke groep drie subargumenten (een voorbeeld, een ervaring, een autoriteit, een vergelijking, enzovoort).
- Elk lid van de groep kiest een argument om straks te presenteren.
- Alle waarnemers bepalen ook een (voorlopig) standpunt.

Discussie

De voorzitter moet steeds iemand het woord geven; je kunt elkaar dus niet in de rede vallen.

Eerste ronde

- De eerste deelnemer van groep A (A1) verdedigt zijn standpunt met de gekozen argumenten.
- Groep B mag informatieve vragen stellen.
- De eerste deelnemer van groep B (B1) verdedigt zijn standpunt met de gekozen argumenten.
- Groep A mag informatieve vragen stellen.
- A2 komt met zijn standpunt en argumenten.
- B stelt informatieve vragen.
- B2 komt met zijn standpunt en argumenten.
- A stelt informatieve vragen.
- A3 komt met zijn standpunt en argumenten.
- B stelt informatieve vragen.
- B3 komt met zijn standpunt en argumenten.
- A stelt informatieve vragen.

Tussenspel

- De voorzitter geeft de waarnemers de gelegenheid informatieve vragen te stellen.
- De voorzitter vat de standpunten met de bijbehorende argumenten samen en zorgt ervoor dat die argumenten voor iedereen zichtbaar zijn op bord of scherm.

Tweede ronde

- Groep B probeert het eerste argument van A te ontkrachten met tegenargumenten.
- A probeert argument 1 van B te ontkrachten met tegenargumenten.
- De voorzitter vat samen.
- B valt het tweede argument van A aan.
- A valt het tweede argument van B aan.
- De voorzitter vat samen.
- B valt het derde argument van A aan.
- A valt het derde argument van B aan.
- De voorzitter vat samen.

Eindspel

- De voorzitter vraagt de waarnemers wie tijdens de discussie van mening is veranderd.
- De voorzitter vraagt welke groep zijn standpunt het beste heeft verdedigd. Of de jury het met het standpunt eens is, mag geen rol spelen.
- De voorzitter houdt een stemming onder de waarnemers: wie vindt dat A de beste was en wie is voor B?